

Het zelfde kan men zeggen van Houbraken. Deze schilder maakt in zijn *Groote Schouburgh* (1718) den indruk, met de figuur van Rembrandt verlegen te zitten, gelijk dit trouwens in de 18e eeuw in toenemende mate het geval was. Hij citeert Pels en maakt voorts zijn excuses over zijn eigen „openhartig oordeel”, als niet geschied „uit haat tegen des mans werk, maar om de verschelinge begripen en onderscheiden behandelingen der konst met elkander te vergelijken en de leerbergerigen tot navolging van het prijsselijkste aan te sporen”. Voorts bewondert Houbraken Rembrandt's portretten en etsen en zegt o.a.: „Hij was in opzicht van de konst rijk van gedachten, waarom men van hem niet zelden een menigte van verschelinge schetsen van een zelve voorwerp ziet verbeeld.” Maar Houbraken kon, evenmin als Pels, het historisch tastbaar onjuiste in Rembrandt's werk verdragen. Hij zegt dat hij eens een stuk van „den grooten Rembrandt” gezien heeft, „verbeeldende daar Martha aan Kristus klachtig valt dat Maria zig der huiszorge onttrekt en die alleen op haar laat aankomen. Hier zat Martha afgebeeld, koeken te bakken onder de schoorsteen, op de wijze als men hier te lande gewoon is, in een Luikse ijzere pan, in een tijd eer Luik eens Luik genaamt was. Al zulke misslagen ontspruiten uit gebrek van history- en oudheid-kunde”.

Op het oordeel van den door een ieder gelezen Houbraken berust voor negen tiende Nederland's opinie over Rembrandt in de achttiende en de eerste 40 jaren der 19e eeuw. Volgens deze opvatting was Rembrandt een groot kunstenaar maar een zonderling, in zijn werk te donker, in zijn vormen (vooral in de naakten) ongracicus, in zijn „gedachten” niet verheven genoeg; een vrijbouter die zich aan geen kunstregels noch aan historische waarheden stoorde.

De zooveel gemakkelijker te begripen academische kunst en de alom bewonderde fijnschilderkunst deden ten onzent Rembrandt spoedig op het tweede plan plaats. Zoo kwam het dat zijn *Nachtwacht* in 1715 kon worden afgesneden zonder dat er een haan naar kraaide. Zijn donkere doeken pasten niet in onze lichte interieurs naar Franschen smaak, en zijn breed geborstelde late werken vond men in dien tijd van zindelijk schilderen bovendien kortweg leelijk. Met uitzondering van enkele verzamelaars leenden onze voorvaderen weldra grif het oor aan de handelaars, die de Rembrandts voor het buitenland opkochten. Alleen zijn etsen bleven nog in de handen van menigen Hollandschen collectionneur, maar ook van zijn teekeningen verhuisden er talloze naar het buitenland, b.v. de collectie van Flinck's zoon, den Rotterdamschen advocaat, in haar geheel in 1723 overgegaan in het bezit van den Hertog van Devonshire, wiens erven ze nog heden bezitten.

Zodoende verloor men hier als 't ware Rembrandt uit het oog. De indruk van zijn kunst verflauwde. Hiertoe werkte mede het geel worden van de